

شناسایی عامل‌های مشوق و بازدارنده گرایش جوانان روستایی به شغل کشاورزی در روستاهای قصرشیرین

جعفر یعقوبی^۱، صحرا اسعدی^۲، مسعود یزدان پناه^۳

۱ و ۲- به ترتیب دانشیار و دانشجوی کارشناسی ارشد گروه ترویج، ارتباطات و توسعه روستایی دانشگاه زنجان
۳- استادیار دانشگاه علوم کشاورزی رامین اهواز

چکیده

جوانان روستایی نقش عمده‌ای در توسعه بخش کشاورزی دارند. با توجه به اهمیت تعیین‌کننده ورود جوانان روستایی به شغل کشاورزی، این تحقیق با هدف شناسایی مشوق‌ها و بازدارنده‌های اشتغال جوانان روستایی در کشاورزی قصرشیرین انجام شد. جامعه آماری این تحقیق علی-ارتباطی را ۴۲۳۰ تن از جوانان روستاهای شهرستان قصرشیرین در دامنه سنی ۱۵ تا ۲۹ سال تشکیل دادند که ۱۱۸ تن از آنان با استفاده از فرمول کوکران به عنوان نمونه تحقیق مشخص شدند که به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند. ابزار تحقیق پرسشنامه بود که روایی شکلی و محتوایی آن با استفاده از نظرسنجی از اعضای هیئت‌علمی گروه ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه زنجان و پس از انجام اصلاح‌های مورد نظر آنان تأیید شد. برای سنجش پایایی از پیش‌آزمون و محاسبه ضریب پایایی تتا استفاده شد ($\Theta = 0/83$). نتایج آزمون من وایتنی نشان داد که گرایش جوانان عضو شبکه‌های اجتماعی مجازی به شغل کشاورزی به‌طور معنی‌داری پایین‌تر از افراد غیر عضو می‌باشد و گرایش جوانان از نظر جنس و وضعیت اشتغال تفاوت معنی‌داری نداشت. با استفاده از تحلیل عاملی اکتشافی بازدارنده‌های گرایش جوانان به شغل کشاورزی در شش عامل شامل جذابیت پایین کشاورزی و نبود تسهیلات کافی اشتغال، سودمندی بالاتر مشاغل غیر کشاورزی و سختی کار کشاورزی، نگرش منفی به روستا و امکان کسب موقعیت بالاتر در شهر، نبود بستر مناسب برای کشاورزی، کم بود امکانات رفاهی، بهداشتی و تفریحی در روستا و سوددهی بالاتر سرمایه در شهر خلاصه شدند. این عامل‌ها در مجموع ۶۱/۴۱ درصد از واریانس بازدارنده‌ها را تبیین کردند. نتیجه‌ی رگرسیون ترتیبی نیز نشان داد که سه متغیر احساس ارزشمندی در روستا، سن و گرایش به روستانشینی نقش مثبت و سطح تحصیلات نقش منفی در احتمال گرایش جوانان روستایی به اشتغال در بخش کشاورزی داشتند.

نمایه واژگان: اشتغال کشاورزی، جوانان روستایی، شغل کشاورزی، گرایش روستانشینی

نویسنده‌ی مسئول: جعفر یعقوبی

رایانامه: yaghobi@znu.ac.ir

دریافت: ۱۳۹۵/۰۳/۲۳ پذیرش: ۱۳۹۶/۰۳/۰۱

مقدمه

بیشتری هستند (پورسینا و همکاران، ۱۳۸۷). در ایران بخش بزرگی از جوانان در روستاها زندگی می کنند (عمانی، ۱۳۸۷). جوانان روستایی به عنوان یکی از مهم ترین سرمایه های انسانی، بخش عظیمی از جمعیت و نیروی کار جامعه روستایی را تشکیل می دهند و به عنوان بازوی کار در بهبود وضعیت اقتصادی و اجتماعی خانواده های روستایی نقش ارزنده ای دارند و سرمایه هایی بالقوه در راستای دگرگونی روستاها از وضعیت نامطلوب موجود به وضعیت مطلوب تلقی می شوند (مخت و همکاران، ۱۳۹۱). با وجود این، یکی از چالش های بنیادین بخش کشاورزی، گرایش نداشتن جوانان به اشتغال در بخش کشاورزی است (شعبانعلی فمی و همکاران، ۱۳۸۴).

برابر سرشماری به عمل آمده در سال ۱۳۹۰ در ایران، روند اشتغال جوانان در بخش کشاورزی در طی سال های ۱۳۷۵ تا ۱۳۹۰ تغییرهایی داشته است، به طوری که در سال ۱۳۷۵ در حدود ۱۸/۲۱ درصد بوده و در سال ۱۳۸۵ به ۱۴/۶۳ درصد رسیده است (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۳) که این نسبت به ۱۸ درصد در سال ۱۳۹۴ رسیده است (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵). با توجه به این که جوانان نقش کلیدی در اقتصاد کشور و به ویژه بخش کشاورزی دارند، در این تحقیق به شناسایی بازدارنده های گرایش جوانان روستایی بر اشتغال در بخش کشاورزی در روستاهای قصرشیرین پرداخته شده است.

پژوهش های مختلفی در داخل و خارج از کشور به بررسی این موضوع پرداخته اند که از جمله به موردهای زیر اشاره می شود.

رستمعلی زاده و همکاران (۱۳۹۲)، در تحقیقی به این نتیجه دست یافتند که بازدارنده های گرایش جوانان روستایی به انتخاب شغل کشاورزی شامل پایین بودن درآمد بخش کشاورزی و نبود امکانات رفاهی - تفریحی در روستاها است. تحقیق مخت و همکاران (۱۳۹۱)، نشان داد که مهم ترین بازدارنده های گرایش جوانان روستایی به انتخاب شغل کشاورزی عبارتند از: پایین بودن درآمد بخش کشاورزی، نداشتن امنیت شغلی بخش کشاورزی، مخاطره آمیز بودن شغل کشاورزی و نداشتن حمایت کافی از سوی دولت. در پژوهشی که تقدسی و همکاران (۱۳۹۱)، انجام دادند، مهم ترین بازدارنده های گرایش جوانان روستایی به

بخش کشاورزی ۲۰ درصد از اشتغال و حدود ۱۲ درصد از تولید ناخالص ملی را در ایران تشکیل می دهد (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۱)، بر پایه این آمار مشخص می شود که پس از نفت، کشاورزی بزرگ ترین مزیت کشور می باشد. بر پایه ی آخرین سرشماری عمومی نفوس و مسکن کشور که در آبان ماه سال ۱۳۹۰ انجام شده است، روستاها با جمعیتی بالغ بر ۲۱ میلیون و ۴۰۰ هزار تن، ۲۸/۶ درصد از جمعیت کشور را تشکیل می دهند. مهم ترین نقش جامعه روستایی تولیدکنندگی است که ۹۰ درصد تولیدات کشاورزی و ۳۰ درصد از تولیدات صنعتی در روستاها صورت می گیرد که این امر بیانگر توانمندی و توانایی های روستاهاست (همان). در کشورهای در حال توسعه، به طور معمول بخش کشاورزی گستردگی و اهمیت خاصی دارد؛ زیرا از یک سو اشتغال زا و از سوی دیگر تأمین کننده مواد غذایی برای افراد و مواد اولیه برای صنایع تبدیلی است (شاهنوشی فروشانی، ۱۳۹۱).

سرمایه ی انسانی یکی از عامل های بنیادین در رشد و توسعه کشاورزی به شمار می آید، از این رو، مهم ترین عامل مؤثر در توسعه پایدار، در کنار سرمایه مادی سرمایه انسانی شایسته و کارآمد است. در واقع، بدون توسعه منابع انسانی، توسعه در هیچ یک از زیر بخش ها صورت نمی گیرد. در روند توسعه، باید در کنار دیگر منابع و سرمایه های مادی، نقش اصلی را به سرمایه انسانی داد (پورسینا و همکاران، ۱۳۸۷؛ سلطانی و همکاران، ۱۳۹۳). نقش سرمایه ی انسانی و نیروی کار در صحنه های اقتصادی دارای اهمیت بسیاری است؛ به طوری که می توان با تکیه بر نیروی کار کیفی و کارآفرین، فرآیند رشد و توسعه اقتصادی را سرعت بخشید (امینی و منصور، ۱۳۸۱).

کشورهای در حال توسعه، جوانان را یک منبع حیاتی برای رسیدن به توسعه روستایی و کشاورزی می دانند. در واقع، جوانان بزرگ ترین سرمایه های کشورهای در حال توسعه به شمار می آیند. جوانان نه تنها به عنوان رهبران آینده بلکه جزیی از سرمایه ی انسانی هر کشور برای رسیدن به توسعه هستند (الیوج، ۲۰۰۸). جوانان به منزله ی بخشی مهم از جمعیت کشور که سزاوار بهره مندی از امکانات رشد و تعالی اند و در قالب نیروی انسانی بالقوه که در تأمین سرمایه انسانی سهمی بسزا دارند، شایسته توجه

که نداشتن امنیت شغلی در بخش کشاورزی از مهم ترین بازدارنده‌های گرایش جوانان به اشتغال در بخش کشاورزی است. ایکچتینی و همکاران (۱۹۹۲)، در بررسی خود به این نتیجه دست یافتند که نداشتن امنیت شغلی مهم ترین بازدارنده‌های جوانان روستایی به گرایش به اشتغال در بخش کشاورزی است. مالوری و سومیر (۱۹۹۲)، دریافتند که پایین بودن درآمد بخش کشاورزی، نداشتن امنیت شغلی در بخش کشاورزی و مخاطره آمیز بودن بخش کشاورزی از مهم ترین بازدارنده‌های گرایش جوانان به اشتغال در بخش کشاورزی هستند.

رستمعلی زاده و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهشی با هدف عوامل مؤثر برگرایش جوانان روستایی شهرستان اهر به کشاورزی نشان دادند که متغیرهای وضعیت اشتغال، تحصیلات، نوع شغل و میزان درآمد ماهیانه خانوار در گرایش به کشاورزی نقش داشتند.

نتایج پژوهشی با هدف بررسی تصویر جوانان روستایی از روستا نشان داد که دیدگاه جوانان نسبت به روستا با هم تفاوت زیادی دارد و افرادی که دارای جایگاه اجتماعی بالاتری هستند نسبت به افرادی که جایگاه پایین تری دارند دیدگاه مثبت تری نسبت به روستا دارند (Rye, 2006).

روش‌شناسی

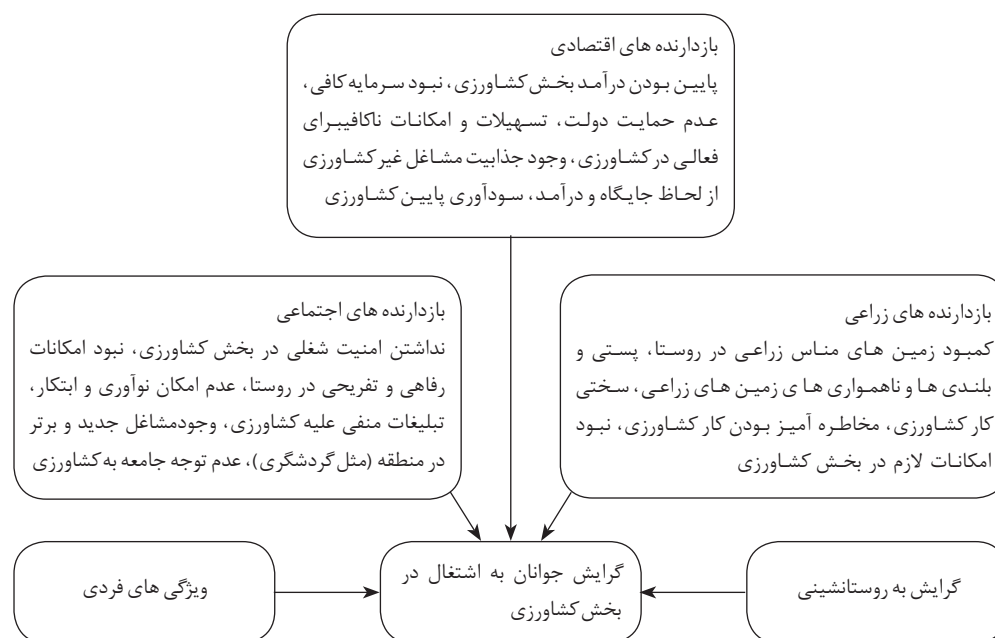
این تحقیق از نظر ماهیت کمی و از نظر امکان و میزان کنترل متغیرها غیرآزمایشی به شمار می‌آید و از نظر هدف، کاربردی و از نظر نحوه گردآوری داده‌ها از نوع میدانی است. برای گردآوری اطلاعات داده‌های مورد نیاز این تحقیق، از مطالعه کتابخانه‌ای و جستجوی منابع الکترونیکی در بخش تدوین مبانی نظری و پیشینه تحقیق و از پرسشنامه برای گردآوری داده‌های میدانی استفاده شد. بخش اول پرسشنامه شامل ویژگی‌های فردی و عمومی و بخش دوم پرسشنامه به سنجش گرایش به اشتغال در بخش کشاورزی و بازدارنده‌های گرایش جوانان به اشتغال در بخش کشاورزی اختصاص داشت. گرایش جوانان روستایی به اشتغال در بخش کشاورزی با استفاده از ۲۴ گویه در قالب طیف لیکرت ۵ سطحی از کاملاً موافقم (+۲) تا کاملاً مخالفم (-۲) مورد سنجش قرار گرفت.

انتخاب شغل کشاورزی، نداشتن امکانات رفاهی-تفریحی در روستا و نبود سرمایه کافی عنوان کردند.

پورسینا و همکاران (۱۳۸۷)، در تحقیقی به این نتیجه دست یافتند که بازدارنده‌های گرایش جوانان روستایی به انتخاب شغل کشاورزی عبارت‌اند از: پایین بودن درآمد بخش کشاورزی، نبود امنیت شغلی بخش کشاورزی، نبود امکانات رفاهی-تفریحی در روستا، مخاطره آمیز بودن شغل کشاورزی، سختی کار کشاورزی، جذابیت مشاغل غیر کشاورزی از لحاظ جایگاه و درآمد، وجود مشاغل جدید و برتر در منطقه، کمبود زمین‌های مناسب زراعی در روستا، پستی و بلندی و ناهمواری‌های زراعی روستا، تسهیلات و امکانات کافی برای فعالیت در بخش کشاورزی و تبلیغات منفی علیه بخش کشاورزی است. آقاسی زاده (۱۳۷۵)، در پژوهشی به این نتیجه دست یافت که بازدارنده‌های گرایش جوانان روستایی به انتخاب شغل کشاورزی شامل: پایین بودن درآمد از کشاورزی، نبود امنیت شغلی بخش کشاورزی، نبود امکانات رفاهی و تفریحی در روستا، سختی کار کشاورزی، نبود حمایت کافی از سوی دولت، نبود امکانات لازم در بخش کشاورزی و کم توجهی جامعه به بخش کشاورزی است.

بیزو و هولدن (۲۰۱۴)، در رابطه با جوانان روستایی کشور اتیوپی به این نتیجه دست یافتند که محدودیت و دسترسی نداشتن جوانان به زمین‌های کشاورزی یکی از مهم ترین بازدارنده‌های گرایش جوانان روستایی به اشتغال در بخش کشاورزی است. وایت (۲۰۱۲)، در تحقیق خود بیان داشت که جوانان نسبت به اشتغال کشاورزی بی‌علاقه‌اند و دسترسی نداشتن جوانان روستایی به زمین‌های کشاورزی را یکی از بازدارنده‌های گرایش جوانان به اشتغال در بخش کشاورزی عنوان کرده است. اویهو و الفی (۲۰۰۹)، بیان داشتند که جوانان نگرش منفی نسبت به توسعه کشاورزی دارند و نبود زیربناهایی اساسی بخش کشاورزی، کمبود تجهیزات پیشرفته کشاورزی، کمبود زمین و نظام اجاره داری، نبود تسهیلات اعتباری و یارانه کافی این بخش، نبود انگیزه در جوانان روستایی و پایین بودن درآمد بخش کشاورزی از مهم ترین بازدارنده‌های گرایش جوانان به اشتغال بخش کشاورزی هستند.

کلینبووی و لحیف (۲۰۰۷)، در تحقیقی نشان دادند

نگاره ۱- مدل نظری گرایش جوانان به اشتغال در کشاورزی

۲۶ روستای دیگر نیز مسکونی نیست و شمار جوانان ۱۵ تا ۲۹ ساله این دهستانها نیز ۲۵۱۰ تن بودند (شبکه بهداشت و درمان شهرستان قصرشیرین، ۱۳۹۴). در مرحله دوم از بین ۲۶ روستای فوق، ۱۰ روستای بالای ۲۰ خانوار به عنوان روستاهای منتخب و در مرحله سوم افراد مورد بررسی در این روستاها انتخاب شدند. برای تعیین حجم نمونه تحقیق از فرمول کوکران استفاده شد. در این فرمول انحراف معیار مربوط به متغیر اصلی (گرایش به اشتغال در کشاورزی) در مرحله پیش آزمون که مقدار آن ۰/۵۶ بود در فرمول کوکران جاگذاری شد و حجم نمونه، ۱۱۸ تن تعیین شد ($n=118$). در این پژوهش برای تعیین روایی ظاهری و محتوایی پرسشنامه از نظرها و پیشنهادهای ۷ نفر از اعضای هیئت علمی رشته های ترویج و آموزش کشاورزی و توسعه روستایی در گروه ترویج، ارتباطات و توسعه روستایی دانشگاه زنجان استفاده شد و پس از انجام اصلاح های مورد نظر آنان روایی پرسشنامه تأیید شد. همچنین به منظور تعیین پایایی از پیش آزمون و محاسبه ضریب پایایی تتا (آلفای ترتیبی) استفاده شد که مقدار آن ۰/۸۳ به دست آمد که نشان دهنده پایایی مورد قبول پرسشنامه بود.

تحلیل داده ها با استفاده از نرم افزار SPSS نسخه ۲۰ انجام گردید. به منظور تحلیل داده ها از آمار توصیفی شامل

از ۲۴ گویه مورد استفاده در این بخش ۱۷ گویه نگرش را در قالب مثبت و ۷ گویه در قالب منفی پرسیده شده بود که در موقع تحلیل داده ها، ۷ گویه فوق به صورت معکوس ارزش گذاری شدند. بازدارنده های گرایش به شغل کشاورزی نیز با استفاده از ۳۵ گویه و از طریق طیف لیکرت ۵ سطحی از خیلی کم تا خیلی زیاد مورد سنجش قرار گرفتند.

جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه جوانان روستاهای شهرستان قصرشیرین بود که برابر با مصوبه بیست و سومین نشست شورای عالی جوانان مورخ ۱۳۸۴/۲/۷ به همه زنان و مردان ایرانی ۱۵ تا ۲۹ ساله کشور جوان اطلاق می شود (وزارت ورزش و جوان، ۱۳۹۱). شهرستان قصرشیرین دارای دو بخش و چهار دهستان است این شهرستان در مجموع دارای ۳۶ روستای دارای سکنه می باشد که جمعیت کل روستاهای این شهرستان بالغ بر ۷۵۴۹ نفر است (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۴). در این تحقیق از روش نمونه گیری چند مرحله ای استفاده شد، به این صورت که در مرحله اول از ۴ دهستان این شهرستان دهستان سومار به دلیل امنیتی و نظامی بودن منطقه حذف گردید و سه دهستان الوند، نصرآباد و فتح آباد انتخاب شدند. این سه دهستان در مجموع دارای ۵۲ روستا هستند که ۲۶ روستا با چهار هزار و ۵۰۰ نفر جمعیت دارای سکنه و

فراوانی، درصد، میانگین، انحراف معیار و تحلیل عاملی و کروسکال والیس، رگرسیون ترتیبی استفاده شد.

جدول ۱- توزیع پاسخگویان بر حسب ویژگی های فردی

متغیر	میانگین	انحراف معیار	کمینه	بیشینه
سن	۲۴/۵	۳/۳۳	۱۵	۲۹
سواد (شمار کلاس های گذرانده)	۳	۲/۷۸	۳	۱۸
بارهای مسافرت در ماه به شهر	۱۳	۹/۷۵	۱	۳۸
شمار خویشاوندان ساکن در شهر	۲۳	۱۶/۰۵	۱	۶۰
تجربه زندگی (کار، تحصیل) در شهر (ماه)	۳۲/۲۳	۴۲/۳۶	۱	۶۰
پیشینه کار کشاورزی در کنار خانواده (سال)	۷/۵	۴/۷۹	۱	۲۲
پیشینه کار پاسخگویان به صورت مستقل (سال)	۳/۲۷	۲/۱۵	۱	۱۰
فاصله از مرکز شهر (کیلومتر)	۱۰/۷۹	۵/۹۹	۵	۲۲
جمعیت روستا (نفر)	۲۸۲	۱۶۴/۸۶	۵۰	۴۵۰

یافته ها

آنان شاغل بودند. گرایش جوانان روستایی به اشتغال در بخش کشاورزی با استفاده از طیف لیکرت ۵ سطحی از کاملاً موافقم (+۲) تا کاملاً مخالفم (-۲) مورد سنجش قرار گرفت که نتیجه در جدول ۲ آمده است.

نتایج به دست آمده نشان داد که ۶۶/۹ درصد از پاسخگویان تحصیلات دانشگاهی ندارند. از بین ۱۱۸ پاسخ دهنده ۵۵/۹ درصد مرد و ۴۴/۱ درصد زن بودند. ۵۱/۷ درصد مجرد و ۴۸/۳ درصد نیز متأهل بودند و ۵۸/۵ درصد بیکار و تنها ۴۱/۵ درصد

جدول ۲- گرایش جوانان روستایی به اشتغال در بخش کشاورزی از منظر پاسخگویان (n=۱۱۸)

گویه	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرات
به نظر من شغل کشاورزی، شغل بسیار ارزشمند و محترمی است	۱/۳۲	۰/۷۵	۰/۵۷
با انجام فعالیت های کشاورزی می توان به جامعه خدمت بیشتری کرد	۱/۲۳	۰/۸۸	۰/۷۰
کشاورزی کشور را از وابستگی نجات می دهد	۱/۱۵	۰/۹۲	۰/۷۹
انجام فعالیت های کشاورزی در حفظ سلامتی جسمانی و روحی مؤثر است	۱/۰۳	۰/۹۹	۰/۹۵
من کارهای کشاورزی را با میل و رغبت انجام می دهم	۰/۶۵	۱/۲۲	۱/۸۷
خانواده با مشارکت من در فعالیت های کشاورزی موافق هستند.	۰/۵۷	۱/۱۸	۲/۰۷
بر این باورم فعالیت در بخش کشاورزی دارای آینده روشنی است	۰/۴۵	۱/۱۸	۲/۶۳
من از انجام دادن فعالیت های کشاورزی لذت می برم	۰/۳۳	۱/۱۸	۳/۵۸
چون کار دیگری ندارم مجبور به انجام کارهای کشاورزی هستم*	۰/۲۵	۱/۲۹	-۵/۲۶
علاقه زیادی به شغل کشاورزی نسبت به شغل های دیگر دارم	۰/۲۸	۱/۱۳	-۳/۰۰
مایلم در رشته کشاورزی ادامه تحصیل دهم	۰/۲۹	۱/۱۸	-۳/۰۴
ترجیح می دهم در آینده شغل کشاورزی را انتخاب کنم	۰/۴۳	۱/۱۵	-۲/۶۶
علاقه مندم پس از پایان تحصیل به شغل کشاورزی بپردازم	۰/۴۳	۱/۱۶	-۲/۶۷
در کشاورزی شانس پیشرفت من نسبت به مشاغل دیگر بیشتر است	۰/۴۶	۱/۲۲	-۲/۶۷
دوست دارم شغل پدرم را ادامه دهم	۰/۴۶	۱/۱۷	-۲/۵۱
اغلب افراد جامعه کشاورزی را شغل باکلاس و دارای وجهه بالا می دانند	۰/۵۳	۱/۱۴	-۲/۱۵
شغل کشاورزی دارای خطرپذیری بالا می باشد*	۰/۵۸	۱/۱۶	-۲/۰۰
کشاورزی کار خسته کننده و سخت است*	۰/۷۳	۱/۲۲	-۱/۶۸
دوست دارم کارهای کشاورزی را به عنوان یک شغل فرعی انجام دهم*	۰/۷۵	۱/۰۸	-۱/۴۵
شغل کشاورزی قابلیت برآوردن همه آرزوهایم را دارد	۰/۷۷	۱/۱۱	-۱/۴۴
کشاورزی امنیت شغلی پایینی دارد*	۰/۸۸	۰/۹۶	-۱/۰۹
درآمد کشاورزی از دیگر مشاغل کمتر است*	۱/۱۰	۰/۹۷	-۰/۸۸
در شرایط کنونی، تنها با کشاورزی نمی توان نیازهای اقتصادی خانواده را تأمین کرد*	۱/۳۰	۰/۸۸	-۰/۶۷
میانگین رتبه ای گرایش به شغل کشاورزی	۰/۱۲	۰/۴۶	-۴/۳۳

*: برای این گویه ها، کدگذاری معکوس انجام شده است

جدول ۲ نشان می دهد که میانگین رتبه ای گرایش جوانان به اشتغال در بخش کشاورزی از نظر پاسخگویان دارای میانگین ۰/۱۲- (۱- کم، ۲- خیلی کم) است که نشان می دهد میزان گرایش جوانان روستایی به اشتغال در بخش کشاورزی در سطح کم است. بازدارنده های گرایش جوانان روستایی به اشتغال در بخش کشاورزی با استفاده از ۳۵ گویه و با طیف لیکرت ۵ سطحی از خیلی کم تا خیلی زیاد مورد سنجش قرار گرفت. (جدول ۳).

جدول ۳- اوایت بندی بازدارنده های گرایش جوانان روستایی به اشتغال در بخش کشاورزی (n=118)

رتبه	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	عامل
۱	۰/۳۰	۱/۰۹	۳/۶۴	ترجیح دادن مشاغل غیر کشاورزی
۲	۰/۳۱	۱/۱۳	۳/۶۱	نبود سرمایه کافی
۲	۰/۳۱	۱/۰۲	۳/۲۶	نبود آینده روشن در روستا
۳	۰/۳۲	۱/۱۷	۳/۶۲	ادامه تحصیل در مقاطع بالاتر یا دانشگاه در شهر
۳	۰/۳۲	۱/۱۱	۳/۴۵	سختی کار کشاورزی
۳	۰/۳۲	۱/۰۵	۳/۳۱	افزایش سوددهی سرمایه در شهر
۴	۰/۳۴	۱/۲۴	۳/۶۵	نداشتن حمایت کافی از سوی دولت
۴	۰/۳۴	۱/۲۳	۳/۵۸	نداشتن امنیت شغلی در بخش کشاورزی
۴	۰/۳۴	۱/۱۷	۳/۵۰	سطح پیشرفت بالا در شهر در قیاس با روستا
۴	۰/۳۴	۱/۱۹	۳/۴۶	نبود شغل مناسب و دشواری پیدا کردن کار مناسب در روستا
۴	۰/۳۴	۱/۰۸	۳/۱۹	مخاطره آمیز بودن کار کشاورزی
۵	۰/۳۵	۱/۲۰	۳/۴۷	تسهیلات و امکانات ناکافی برای فعالیت در کشاورزی
۵	۰/۳۵	۱/۱۶	۳/۲۷	نبود ادوات و ابزار کشاورزی کافی
۶	۰/۳۶	۱/۲۸	۳/۵۵	وجود جذابیت مشاغل غیر کشاورزی از لحاظ جایگاه و درآمد
۶	۰/۳۶	۱/۱۳	۳/۱۲	تضمین آینده فرزندان در شهر
۷	۰/۳۷	۱/۳۳	۳/۵۵	پایین بودن درآمد بخش کشاورزی
۸	۰/۳۸	۱/۲۲	۳/۲۱	نبود امکان انجام فعالیت های متنوع اقتصادی در روستا
۹	۰/۳۹	۱/۲۴	۳/۱۸	سوددهی بالاتر مشاغل موجود در بازارچه مرزی خسروی نسبت به کشاورزی
۹	۰/۳۹	۱/۲۰	۳/۰۷	کسب موقعیت اجتماعی بالا در شهر
۹	۰/۳۹	۱/۱۹	۳/۰۲	یافتن همسر و ازدواج با افراد غیر روستایی
۱۰	۰/۴۰	۱/۲۶	۳/۱۳	حاصل خیز نبودن زمین های کشاورزی
۱۰	۰/۴۰	۱/۲۱	۳/۰۶	کم توجهی جامعه به کشاورزی
۱۰	۰/۴۰	۱/۲۱	۲/۹۹	تصور منفی به روستا و داشتن تصور مثبت به شهر در جامعه
۱۱	۰/۴۱	۱/۳۱	۳/۱۶	وجود مشاغل سودآور در بازارچه مرزی خسروی
۱۲	۰/۴۲	۱/۴۱	۳/۳۱	کمبود زمین های مناسب زراعی در روستا
۱۲	۰/۴۲	۱/۳۱	۳/۱۰	کمبود امکانات رفاهی و خدماتی در روستا
۱۲	۰/۴۲	۱/۲۶	۲/۹۹	ساده و آسان بودن مشاغل موجود در بازارچه مرزی خسروی نسبت به کشاورزی
۱۲	۰/۴۲	۱/۱۲	۲/۶۳	کمبود امکانات بهداشتی در روستا
۱۳	۰/۴۳	۱/۲۸	۲/۹۶	پایین بودن امکان نوآوری و ابتکار در روستا
۱۳	۰/۴۳	۱/۲۶	۲/۹۴	کمبود امکانات تفریحی و ورزشی در روستا
۱۳	۰/۴۳	۱/۲۲	۲/۸۰	کنترل اجتماعی بالا در روستا
۱۴	۰/۴۷	۱/۳۰	۲/۷۶	اهمیت ندادن به جوانان در خانواده های روستایی
۱۵	۰/۴۸	۱/۰۴	۲/۱۶	زرق و برق و جذابیت های زندگی در شهر
۱۶	۰/۴۹	۱/۰۳	۲/۱۱	چالش و درگیری با همسایگان قومی و قبیله ای در روستا
۱۷	۰/۵۸	۱/۱۴	۱/۹۷	چالش و اختلاف با والدین

مهم ترین بازدارنده های گرایش جوانان روستایی به اشتغال در بخش کشاورزی از نظر پاسخگویان بوده است. همچنین بنا بر نتایج تحقیق صورت گرفته، چالش و اختلاف با والدین، چالش و درگیری با همسایگان قومی و قبیله ای در روستا، زرق و برق و جذابیت های زندگی در شهر، اهمیت ندادن به جوانان در خانواده های روستایی و کنترل اجتماعی بالا در روستا، از

همان گونه که از جدول ۳ مشخص است از ۳۵ عامل مورد بررسی، ۲۵ عامل میانگین بالای ۳ (متوسط) کسب کردند. بر پایه داده های جدول بالا، شش بازدارنده شامل ترجیح دادن مشاغل غیر کشاورزی، نبود سرمایه کافی، نبود آینده روشن در روستا، ادامه تحصیل در مقاطع بالاتر یا دانشگاه در شهر، سختی کار کشاورزی و افزایش سوددهی سرمایه در شهر از

بازدارنده‌های کم‌اهمیت در کاهش گرایش جوانان روستایی به اشتغال در بخش کشاورزی از نظر پاسخگویان بوده است. به‌منظور کاهش شمار متغیرهای مربوط به بازدارنده‌های گرایش جوانان به اشتغال در بخش کشاورزی به عامل‌های کمتر و تعیین سهم هر یک از عامل‌ها از تحلیل عاملی اکتشافی استفاده شد. به‌منظور تشخیص مناسب بودن داده‌های گردآوری‌شده برای تحلیل عاملی اکتشافی از ضریب KMO استفاده شد.

بازدارنده‌های کم‌اهمیت در کاهش گرایش جوانان روستایی به اشتغال در بخش کشاورزی از نظر پاسخگویان بوده است. به‌منظور کاهش شمار متغیرهای مربوط به بازدارنده‌های گرایش جوانان به اشتغال در بخش کشاورزی به عامل‌های کمتر و تعیین سهم هر یک از عامل‌ها از تحلیل عاملی اکتشافی استفاده شد. به‌منظور تشخیص مناسب بودن داده‌های گردآوری‌شده برای تحلیل عاملی اکتشافی از ضریب KMO استفاده شد.

جدول ۴- عامل‌های استخراج‌شده همراه با مقدار ویژه، درصد واریانس درصد واریانس انباشته آن‌ها

عامل	مقدار ویژه	درصد واریانس	درصد واریانس انباشته
جذابیت پایین کشاورزی و فقدان تسهیلات کافی اشتغال سودمندی بالاتر مشاغل غیر کشاورزی و سختی کار کشاورزی	۵/۱۰	۱۴/۵۶	۱۴/۵۶
نگرش منفی به روستا و امکان کسب موقعیت بالاتر در شهر نبود بستر مناسب برای کشاورزی	۲/۹۶	۱۰/۴۵	۲۵/۰۱
کمبود امکانات رفاهی، بهداشتی و تفریحی در روستا سوددهی بالاتر سرمایه در شهر	۲/۹۳	۱۰/۳۷	۳۵/۳۸
	۲/۷۹	۹/۹۸	۴۵/۳۶
	۲/۵۴	۹/۲۷	۵۲/۶۳
	۱/۹۲	۸/۷۸	۶۱/۴۱

تسهیلات کافی اشتغال با مقدار ویژه ۵/۱۰ بیشترین سهم را در تبیین بازدارنده‌های گرایش به شغل کشاورزی در بین جوانان روستایی شهرستان قصرشیرین دارد. پس از آن، عامل، سودمندی بالاتر مشاغل غیر کشاورزی و سختی کار کشاورزی با مقدار ویژه ۲/۹۶، قرار دارد. در جدول ۵ گویه‌های هر کدام از این عامل‌ها، بر پایه بار عاملی مرتب شده است.

بدین ترتیب، شش عامل که مقدار ویژه آنها بزرگ‌تر از یک بود، استخراج شدند و شش عامل بالا در مجموع ۶۱/۴۱ درصد از کل واریانس بازدارنده‌های گرایش به شغل کشاورزی را تبیین کردند. با توجه به متغیرهای تشکیل دهنده هر عامل، عامل‌ها نام‌گذاری شدند. با توجه به مقدار ویژه عامل‌های استخراج‌شده، عامل جذابیت پایین روستا و کشاورزی و نبود

جدول ۵- عامل‌های استخراج‌شده همراه با متغیرها و بار عاملی

عامل	متغیر	بار عاملی	
جذابیت پایین کشاورزی و نبود تسهیلات کافی اشتغال	کم توجهی جامعه به کشاورزی	۰/۷۱۰	
	وجود جذابیت مشاغل غیر کشاورزی از لحاظ جایگاه و درآمد	۰/۶۸۷	
	نبود آینده روشن در روستا	۰/۶۸۷	
	ترجیح دادن مشاغل غیر کشاورزی	۰/۶۶۷	
	پایین بودن درآمد بخش کشاورزی	۰/۶۶۴	
	تسهیلات و امکانات ناکافی برای فعالیت در کشاورزی	۰/۶۴۶	
	نداشتن امنیت شغلی در بخش کشاورزی	۰/۶۳۰	
	پایین بودن امکان نوآوری و ابتکار در روستا	۰/۵۸۱	
	نبود شغل مناسب و مشکلات پیدا کردن کار مناسب در روستا	۰/۵۳۷	
	سطح پیشرفت بالا در شهر در قیاس با روستا	۰/۵۰۴	
سودمندی بالاتر مشاغل غیر کشاورزی و سختی کار کشاورزی	نبود ادوات و ماشین‌های کشاورزی کافی	۰/۵۰۲	
	ساده و آسان بودن مشاغل موجود در بازارچه مرزی خسروی نسبت به کشاورزی	۰/۸۰۹	
	وجود مشاغل سودآور در بازارچه مرزی خسروی	۰/۷۸۹	
	سوددهی بالاتر مشاغل موجود در بازارچه مرزی خسروی نسبت به کشاورزی	۰/۵۶۷	
	سختی کار کشاورزی	۰/۷۴۸	
	تصور منفی به روستا و داشتن تصویر مثبت به شهر در جامعه	۰/۶۸۱	
	کسب موقعیت اجتماعی بالاتر در شهر	۰/۶۲۷	
	ادامه تحصیل در مقاطع بالاتر یا دانشگاه در شهر	۰/۵۷۵	

ادامه جدول ۵

بار عاملی	متغیر	عامل
۰/۷۶۲	کنترل اجتماعی بالا در روستا	نبود بستر مناسب برای کشاورزی
۰/۶۳۷	کمبود زمین های مناسب زراعی در روستا	
۰/۷۵۳	حاصل خیز نبودن زمین های کشاورزی	کمبود امکانات رفاهی، بهداشتی و تفریحی در روستا
۰/۷۵۳	کمبود امکانات بهداشتی در روستا	
۰/۷۴۱	کمبود امکانات رفاهی و خدماتی در روستا	اهمیت ندادن به جوانان در خانواده های روستایی
۰/۵۸۱	کمبود امکانات تفریحی و ورزشی در روستا	
۰/۵۵۹	افزایش سوددهی سرمایه در شهر	سوددهی بالاتر سرمایه در شهر
۰/۷۷۹	نبود سرمایه کافی	
۰/۶۱۹	نداشتن حمایت کافی از سوی دولت	
۰/۵۳۳		

برای بررسی تاثیر متغیرهای تحقیق بر اشتغال جوانان روستایی در بخش کشاورزی، به دلیل وجود گروه های مختلف دوگانه از آزمون من وایتنی برای دو گروه مستقل استفاده شد (جدول ۶).

جدول ۶- تاثیر متغیرهای تحقیق بر گرایش جوانان روستایی به اشتغال در بخش کشاورزی (n: ۱۱۸)

متغیر گروه بندی	سطوح متغیر	شمار	میانگین رتبه ها	U	سطح معنی داری
جنس	زن	۵۲	۶۱/۱۸	۱۶۲۸/۵۰	۰/۶۳۵
	مرد	۶۶	۵۸/۱۷		
استفاده از شبکه تلگرام	بلی	۶۱	۳۲/۲۴	۶۱۴۶/۵**	۰/۰۰
	خیر	۵۷	۷۱/۴۴		
شغل	بیکار	۶۹	۵۹/۳۱	۱۶۷۷/۵۰	۰/۹۴۳
	شاغل	۴۹	۵۹/۷۷		
زمین زراعی آبی	دارای زمین زراعی آبی	۵۹	۵۷/۵۹	۱۶۲۸	۰/۶۵۰
	بدون زمین زراعی آبی	۵۸	۶۰/۴۳		

سطوح معنی داری: $p \leq 0.10$; **

جدول ۶، نشان می دهد که تفاوت معنی داری بین گرایش جوانان روستایی به اشتغال در بخش کشاورزی در اثر جنس، وضعیت شغل و وضعیت زمین زراعی آبی وجود ندارد، ولی گرایش جوانان غیر عضو شبکه تلگرام به اشتغال در کشاورزی به طور معنی داری مساعدتر از گرایش جوانان عضو در این شبکه ها می باشد. برای بررسی تاثیر متغیرهای مستقل مورد بررسی بر متغیر وابسته گرایش جوانان روستایی به اشتغال در بخش کشاورزی از مدل رگرسیون ترتیبی استفاده شد که نتایج آن در جدول ۷ آورده شده است.

جدول ۷- برآورد فراسنجه های مؤثر بر گرایش جوانان روستایی به اشتغال در بخش کشاورزی

متغیر	سطح	ضریب ثابت	SD	Wald	df	P
گرایش	بسیار نامساعد	۰/۵۲۱	۱/۷۹۸	۰/۰۸۴	۱	۰/۷۷۲
	نامساعد	-۰/۰۶۱	۱/۷۵۵	۰/۰۰۱	۱	۰/۹۷۲
	نظری ندارم	۳/۶۰۰	۱/۹۱۵	۳/۵۳۲	۱	۰/۰۶۰
احساس ارزشمندی در روستا	مساعد	۴/۳۶۰	۱/۹۵۱	۴/۹۹۶	۱	۰/۰۲۵
	احساس ارزشمندی در روستا	۰/۱۶۲	۰/۰۷۲	۵/۱۱۴	۱	۰/۰۲۴
	سطح تحصیلات	-۰/۱۵۲	۰/۰۷۲	۴/۳۹۳	۱	۰/۰۳۶
X	سن	۲/۱۰۵	۱/۰۷۰	۳/۸۶۶	۱	۰/۰۴۹
	گرایش به روستانشینی	۰/۱۷۳	۰/۰۶۵	۳/۹۵۰	۱	۰/۰۱۹

اشتغال" می‌باشد. این نتایج با یافته‌های رستمعلی زاده و همکاران (۱۳۹۲) و طاهرخانی (۱۳۸۱) همخوانی دارد. این یافته بیانگر این واقعیت نیز می‌باشد که به‌رغم اشتغال بخش شایان توجهی از جامعه (حدود ۲۸ درصد جمعیت کشور) به شغل کشاورزی، بخش کشاورزی جذابیت چندانی ندارد. به‌عبارت‌دیگر افرادی در این شغل مشغول به فعالیت هستند، بیش‌تر دارای سن بالا بوده و در واقع گزینه دیگری غیر از انتخاب شغل کشاورزی نداشته‌اند. نداشتن جذابیت شغل کشاورزی باعث شده است که جوانان روستایی گرایش چندان مساعدی به انتخاب شغل کشاورزی نداشته باشند. با توجه به اینکه برای توسعه و رونق در هر بخشی از جمله کشاورزی وجود نیروی جوان ضرورتی انکارناپذیر می‌باشد، این وضعیت در بلندمدت نگران‌کننده می‌باشد. از سوی دیگر بر پایه این یافته، تسهیلات اشتغال نیز در بخش کشاورزی نامطلوب می‌باشد.

بنا بر نتایج تحلیل عاملی دومین بازدارنده گرایش جوانان روستایی به انتخاب شغل کشاورزی "سودمندی بالاتر مشاغل غیر کشاورزی و سختی کار کشاورزی" بود. این نتایج با یافته‌های پناهی (۱۳۹۰) هم خوانی داشت. این یافته بیانگر این واقعیت تلخ است که مشاغل کشاورزی به‌رغم سخت بودن و همچنین برخلاف نقش آنها در تأمین امنیت غذایی جامعه در قیاس با مشاغل دیگر مانند واسطه‌گری و خدمات، سودمندی پایین‌تری دارد. این عامل در سال‌های گذشته آسیب و زیان‌های جبران‌ناپذیری به بخش کشاورزی وارد کرده که خارج شدن سرمایه‌ها از این بخش و بی‌میلی ورود جوانان به آن، نمونه‌هایی از آن می‌باشد. در این بایستی با ساماندهی وضعیت اقتصادی کشور از به وجود آمدن فرصت‌های دلالی و کسب سودهای بادآورده جلوگیری شود. همچنین با توسعه مکانیزاسیون در بخش کشاورزی می‌توان از دشواری و سختی کارهای کشاورزی کاست.

بر این پایه پیشنهاد می‌شود به‌منظور افزایش گرایش جوانان روستایی به اشتغال در بخش کشاورزی پیش‌بینی برنامه‌های حمایتی زیربنایی از بخش کشاورزی در برنامه پنج‌ساله ششم و در پی آن در بودجه‌های سالانه، نسبت به افزایش جذابیت این بخش در قیاس با بخش‌های دیگر اقدام لازم صورت گیرد. در این زمینه اختصاص یارانه‌های تولیدی بلندمدت به فعالیت‌های تولیدی در بخش کشاورزی

با توجه به داده‌های جدول ۷ نتیجه نهایی در تعیین مدل بهینه نشان می‌دهد متغیرهای احساس ارزشمندی در روستا، سن، و گرایش به روستانشینی به‌عنوان متغیر مستقل بر گرایش جوانان نسبت به اشتغال در کشاورزی تأثیر مثبت و سطح تحویلات جوانان تأثیر منفی دارند. با توجه به مقدار ضریب والد مشخص می‌شود بیشترین تأثیر به متغیر احساس ارزشمندی در روستا با ضریب والد ۵/۱۱۴ و سطح تحویلات با ضریب والد ۴/۳۹۳ مربوط می‌شود. ضریب والد معادل ضریب بتا در رگرسیون خطی می‌باشد. برای تعیین اینکه متغیرهای مستقل تا چه میزان می‌توانند تغییرپذیریهای متغیر وابسته را تبیین کنند از ضرایب تبیین کاکس و نیل ($R^2=0/65$)، ناچل کرک ($R^2=0/66$) استفاده شد. نتایج به‌دست آمده نشان می‌دهد این متغیرها توانسته‌اند تا ۶۶ درصد از گرایش جوانان روستایی به اشتغال در بخش کشاورزی را تبیین کنند.

بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌های تحقیق، نشان دادند که بیشتر جوانان روستایی ترجیح دادن مشاغل غیر کشاورزی و نبود سرمایه کافی را مهم‌ترین بازدارنده‌های گرایش آنان برای انتخاب شغل کشاورزی می‌دانستند. نتایج بررسی بازدارنده‌های گرایش جوانان روستایی به انتخاب شغل کشاورزی با نتایج تحقیق مخت و همکاران (۱۳۹۱) هم خوانی دارد. یافته‌های این تحقیق بیانگر این واقعیت بود که جوانان روستایی منطقه، مشاغل غیر کشاورزی را بر کشاورزی ترجیح می‌دهند که شاید دلیل آن سودآوری بالا و راحتی آن مشاغل است. همچنین نبود سرمایه کافی جوانان از یک سو و نبود حمایت کافی از سوی دولت از سوی دیگر، منجر به نامساعد بودن گرایش جوانان این منطقه به انتخاب شغل کشاورزی شده است. لذا پیشنهاد می‌شود که مسئولان بخش کشاورزی با اعطای تسهیلات ویژه این بخش به جوانان روستایی زمینه ایجاد افزایش فرصت‌های اشتغال را برای جوانان فراهم سازند همچنین از این طریق زمینه کاهش مهاجرت جوانان از روستا نیز فراهم خواهد شد.

نتایج تحلیل عاملی نشان داد که از دیدگاه جوانان روستایی مهم‌ترین بازدارنده گرایش آنان به شغل کشاورزی "جذابیت پایین کشاورزی و نبود تسهیلات کافی

ایجاد کنند تا موجب گرایش هر چه بیشتر جوانان روستایی به فعالیت در روستاها و بخش کشاورزی شود. نتایج رگرسیون ترتیبی در این تحقیق نشان داد متغیرهای احساس ارزشمندی در روستا، سن، و گرایش به روستانشینی به عنوان متغیر مستقل برگرایش جوانان نسبت به اشتغال در کشاورزی تأثیر مثبت دارند. رستمعلی زاده و همکاران (۱۳۹۲)، علی بیگی (۱۳۷۲) و اولیوچ (۲۰۰۸) نیز به تأثیر مثبت احساس ارزشمندی در روستا بر گرایش به اشتغال در کشاورزی اشاره نموده اند. این یافته بیانگر این واقعیت می باشد که هر چه جذابیت های زندگی در روستا بیشتر باشد و احساس ارزشمندی در روستا به تبع آن افزایش یابد گرایش جوانان به اشتغال در بخش کشاورزی نیز بیشتر می گردد. بر این پایه پیشنهاد می شود در برنامه های توسعه و بودجه های سالانه، افزایش رفاه روستایی و بهبود جذابیت های زندگی روستا به طور جدی مورد توجه قرار گیرد.

(به جای یارانه های مصرفی کنونی)، تسهیل و تشویق صادرات محصولات کشاورزی به کشورهای دیگر و توسعه اعتبارات اشتغال زا در بخش کشاورزی می تواند مؤثر واقع شود. در این تحقیق جوانان روستایی اذعان داشتند که نداشتن امنیت شغلی در بخش کشاورزی یکی دیگر از عامل های کاهنده گرایش آنان برای انتخاب شغل کشاورزی است نتیجه ی به دست آمده با نتیجه ی تحقیق پورسینا و همکاران (۱۳۸۷)، مخت و همکاران (۱۳۹۱)، غفاری و ترکی هرچگانی (۱۳۸۹)، آقاسی زاده (۱۳۷۵)، کلینووی و لحيف (۲۰۰۷)، ایکچتینی و همکاران (۱۹۹۲)، مالوری و سومیر (۱۹۹۲) هم خوانی دارد. نداشتن امنیت شغلی در بخش کشاورزی ناشی از رویدادهای طبیعی مانند سیل، خشکسالی، حمله آفات و غیره می باشد. بر این پایه پیشنهاد می شود برای رویارویی با کمبود امنیت شغلی، قیمت های تضمینی برای محصولات کشاورزی به شکلی تعیین شوند که در جوانان روستایی امنیت خاطر اقتصادی

منبع ها

- آقاسی زاده، ف. ۱۳۷۵. نگرش جوانان روستایی نسبت به کشاورزی و سنجش گرایش های شغلی آنان در منطقه بالاتجن قائمشهر و تبیین رسالت آموزشی ترویج. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس تهران.
- امینی، ع.، و منصور، ف. ۱۳۸۱. تحلیل عوامل مؤثر بر اشتغال جوانان به تفکیک بخش های عمده اقتصادی ایران. پژوهشنامه اقتصادی.
- پورسینا، م.، چیدری، م.، فرج ا... حسینی، ج. و طهماسبی، م. ۱۳۸۷. عوامل مؤثر بر میزان انگیزه جوانان روستایی برای اشتغال به حرفه کشاورزی: مطالعه موردی روستاهای شهرستان کلاردشت. فصلنامه روستا و توسعه. ۱۳ (۱): ۳۱-۴۹.
- پناهی، ل.، و پیشرو، ح. ۱۳۹۰. بررسی عوامل مؤثر بر مهاجرت جوانان روستایی به شهر (مطالعه موردی: روستاهای بخش مرکزی شهرستان مرودشت). فصلنامه برنامه ریزی منطقه ای. ۳ (۱): ۴۱-۵۰.
- تقدسی، ا. و احمدی شاپورآبادی، م. ع. ۱۳۹۰. مهاجرت و سالیانوردگی جمعیت روستایی ایران و چالشی فراروی توسعه پایدار روستایی. فصلنامه تحقیقات جغرافیایی. ۲۷ (۱): ۱۰۴.
- رستمعلی زاده، و. ا.، قاسمی اردهایی، ع. و رستمی، ن. ۱۳۹۲. عوامل مؤثر بر ماندگاری جوانان روستایی مطالعه موردی: شهرستان اهر. پژوهش های روستایی. ۳ (۳): ۵۰۵-۵۳۴.
- سلطانی، ع.، چهارسوق امین، ح. و آرایش، م. ب. ۱۳۹۳. تحلیل عوامل مؤثر بر گرایش جوانان روستایی ایلام به اشتغال در بخش کشاورزی. مجله پژوهش های ترویج و آموزش کشاورزی. ۳ (۷).
- شاهنوشی فروشانی، ن.، شاه حسین دستجردی، س.، آذرین فر، ی. و محمدزاده، ر. ۱۳۹۳. درس هایی از سیاست های توسعه کشاورزی و منابع آب کشورهای هند و چین. فصلنامه اقتصاد کشاورزی. ۸ (۲): ۸۳-۱۰۹.
- طاهرخانی، م. ۱۳۸۱. بازشناسی عوامل مؤثر در مهاجرت های روستا شهری با تأکید بر مهاجرت جوانان روستایی استان قزوین. مجله مدرس علوم اجتماعی. ۲۵ (۶): ۶۰-۴۱.

شعبانعلی فمی، ح.، علی بیگی، ا.ح.، کرمی، ر. و رحیم زاده، م. ۱۳۸۴. عوامل مؤثر بر انگیزش دختران روستایی برای مشارکت در فعالیت های کشاورزی در استان کرمانشاه. فصلنامه مطالعات اجتماعی روان شناختی زنان. ۴: ۶۵.

علی بیگی، ا.ح. ۱۳۸۷. جوانان روستایی شهرستان کرمانشاه و چالش انتخاب شغل کشاورزی. فصلنامه روستا و توسعه. ۵۹-۷۶: ۱.

عمانی، ا.ر. ۱۳۸۷. شناسایی ویژگی های اقتصادی، اجتماعی و زراعی مؤثر بر نگرش جوانان روستایی جهت اشتغال در فعالیت های کشاورزی. اولین همایش ملی مدیریت و توسعه کشاورزی پایدار در ایران، ۳-۵ شهریور، اهواز.

غفاری، ر.، و ترکی هرچگانی، م. ۱۳۸۹. تحلیلی بر عوامل مؤثر در مهاجرت جوانان روستایی به شهر (مورد پژوهی: روستای صادق آباد از توابع بخش سامان در استان چهارمحال و بختیاری). مسکن و محیط روستا. ۱۳۲ (۲۹): ۹۱-۱۰۲.

لایقی، ا.، قاسمی، پ. و بابایی، ن. ۱۳۹۱. بررسی مزیت نسبی تولید و اشتغال بخش کشاورزی استان های کشور. مجله اقتصادی-دوماهنامه بررسی مسائل و سیاست های اقتصادی. ۱۱ و ۱۲: ۸۳-۱۱۰.

مخت، س.، باقری، ا.، و شعبانعلی فمی، ح. ۱۳۹۱. نگرش جوانان روستایی شهرستان گنبد کاووس نسبت به اشتغال به بخش کشاورزی. فصلنامه روستا و توسعه. ۴ (۱۵): ۱۱۵-۱۳۶.

مرکز آمار ایران. ۱۳۹۳. جدول سهم شاغلان بخش کشاورزی، صنعت و خدمات بر حسب مناطق شهری و روستایی. www.amar.org.ir

مرکز آمار ایران. ۱۳۹۰. نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۹۰. www.amar.org.ir

مرکز آمار ایران (۱۳۹۱). گزیده نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۰. قابل دسترسی در www.amar.ir/portals/0/files/abstract/1390

مشرف، پ.، مهدیان بروجنی، م. و میرزایی، م. ۱۳۹۰. عوامل مؤثر بر نگرش جوانان روستایی شهرستان شهرکرد نسبت به اشتغال در بخش کشاورزی. همایش ملی اشتغال دانش آموختگان بخش کشاورزی و منابع طبیعی. وزارت ورزش و جوانان. ۱۳۹۱. شاخص های ساماندهی امور جوانان.

Bezu, S. and Holden, S. 2014. Are Rural Youth in Ethiopia Abandoning Agriculture. *Journal of World Development* Vol, 64: 259 272

Cecchetti, C. L., Sommer, R. and Leising, J. G. 1992. Australian students perceptions of agricultural careers. *Journal of Agricultural Education*, 30-36.

Kleinbooi, K. and Lahiff, E. 2007. Die man is die hoof en vat voor: Women's attitudes to land and farming in the communal areas of Namaqualand. *Journal of Arid Environments*, 70: 799 817.

Mallory, M. E. and Sommer, R. 1992. Student images of agriculture: survey highlights and recommendations. *Journal of Agricultural Education*, 27(2): 15-17.

Ovwigho, B. and Ifie, P. 2009. Attitude of Youth to Agricultural Development Programmes In Ughelli South Local Government Area of Delta State Nigeria. *Journal of Agricultural Extension*, 13 (2).

Olujde, M. 2008. Attitude of Youth Towards Rural Development Projects in Lagos State, Nigeria. *J. Soc. Sci.* 17(2):163-167.

Rye, R. (2006). "Rural youths' images of the rural". *Journal of Rural Studies* 22, pp. 409-421.

White, B. 2012. Agriculture and the Generation Problem: Rural Youth Employment and the Future of Farming, 43) 6.

Motivators and Obstacles Affecting Rural Youth Tendency to Agricultural empowerment in Rural Qasr-e Shirin, Iran

J. Yaghoubi ¹, S. Asaadi ², M. Yazdanpanah³

1, 2- Associate Professor and Graduate student, respectively Department of Agricultural Extension, Communication and Rural Development, University of Zanjan, Iran

3- Assistant Professor, Agricultural Extension and Education, Khuzestan Ramin Agricultural and Natural Resources University, Iran

Abstract

Rural youth have a major role in development of the agricultural sector. According the crucial importance of rural youth in agricultural jobs, the purpose of this research was to study the effects of barriers to rural youth tendency to engage in agricultural jobs in villages of Qasr-e Shirin, Kermanshah Province. All young aged between 15 to 29 in rural Qasr-e Shirin formed the statistical population of this descriptive correlation research (N=4230). The sample size was determined using Cochran formula and samples were selected by multistage cluster sampling method. The face and content validity of questionnaire was approved using the panel related faculty members. Pre-test and calculating theta coefecient was used to measure the reliability ($\theta= 0.83$). Applying Mann-Whitney test showed tendency to agricultural jobs by young members of mobile social network, was significantly lower than the non-members. Result of ordinal regression analysis showed that three variables, including worthiness feeling in the village, age and tendency towards rural area had a positive impact on tendency of youth to engage in the agricultural sector. But the educational level had a negative impact. Using factor analysis method, put obstacles to rural youth tendency toward agricultural jobs summarized into six factors including low attractiveness of agriculture and the lack of adequate employment facilities, higher productivity of non-agricultural jobs and arduous of agricultural work, negative attitude to the village and possibility of obtaining a higher position in the city, not proper grounds for farming, lack of welfare, health and recreational facilities in villages and higher profitability of capital in city.

Index Terms: Employment in agriculture, rural youth, agricultural, tendency to live in rural area

Corresponding Author: J. Yaghoubi

Email: yaghobi@znu.ac.ir

Received: 12/06/2016 ; **Accepted:** 22/05/2017